

Sygn. akt: I ACa 360/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2013r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Stanek (spr.)
Sędziowie:	SSA Tomasz Szabelski SSO del. Krystyna Golinowska
Protokolant:	stażysta Joanna Płoszaj

po rozpoznaniu w dniu 2 września 2013r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. N.**

przeciwko **J. K.**

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 22 sierpnia 2012r. sygn. akt I C 2177/11

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do Sądu Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 360/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 22 sierpnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Płocku oddalił powództwo S. N. przeciwko J. K. o ochronę dóbr osobistych.

Z ustaleń Sądu I instancji wynika, że na posiedzeniu Prezydium Zarządu Głównego (...) odbytego w dniu 12 grudnia 2007 r., w ramach porządku obrad obejmującego zagadnienia organizacyjne, prezydent J. K. został upoważniony do skierowania pozwu do (...)Komisji Dyscyplinarnej (...) przeciwko S. N..

Pozwem z dnia 19 grudnia 2007 r. Prezydium Zarządu Głównego (...) w C., reprezentowane przez Prezydenta Związku J. K., wystąpiło do (...)Komisji Dyscyplinarnej przy (...) (...) w P. przeciwko S. N. o jego ukaranie, w związku

z naruszeniem przez niego postanowień § 9 ppkt. d Statutu (...), jak również podważanie wiarygodności władz naczelnych (...), poprzez skierowanie do Prezydenta Miasta C. pisma z dnia 26 listopada 2007 r. zawierającego kłamliwe, nieprawdziwe informacje i pomówienia.

Bieg postępowaniu w sprawie zgłoszonego pozwu nadał przewodniczący (...)E. K., który dokonywał ustaleń formalnych, co do rozpoznania sprawy powoda przed właściwą komisją. Ze strony J. K. nie było żadnych nacisków, odnośnie sposobu jej załatwienia.

Orzeczeniem z dnia 3 lutego 2008 r. Komisja Dyscyplinarna (...) przy (...)P., w składzie: J. S., K. K. i T. K., uznała S. N. winnym zarzucanego mu czynu i wymierzyła na podstawie art. 13 pkt 8 ppkt c pkt 9 regulaminu komisji dyscyplinarnych (...) karę pozbawienia członkostwa na zawsze - wykluczenie ze związku, zakaz lotowania gołębiami z gołębnika ukaranego. W uzasadnieniu wskazano, że pozwany nie przestrzegał postanowień statutu, regulaminów, uchwał oraz bezpodstawnie podważał dobre imię związku.

Od powyższego orzeczenia S. N. wniósł odwołanie do(...)Komisji Dyscyplinarnej (...).

Postanowieniem nr (...) z dnia 19 kwietnia 2008 r. (...) Komisja Dyscyplinarna na posiedzeniu w dniu 19 kwietnia 2008 r. w pełnym składzie osobowym, po rozpoznaniu zażalenia powoda na Orzeczenie(...)Komisji Dyscyplinarnej w P. z dnia 3 lutego 2008 r., postanowiła uchylić zaskarżone orzeczenie na podstawie art. 8 pkt 6 Regulaminu Komisji Dyscyplinarnych i przekazać sprawę do (...) Komisji Dyscyplinarnej przy (...)S., celem rozpatrzenia zgodnie z art. 2 pkt 3 Regulaminu Komisji Dyscyplinarnych.

(...)Komisja Dyscyplinarna przy (...)w S. po rozpoznaniu sprawy w dniu 18 czerwca 2008 r. umorzyła pozew przeciwko S. N., z braku przejrzystych dowodów oraz odmowy współpracy z (...) Oddział w S. przez Prezydium Zarządu Głównego (...) reprezentowanym przez Prezydenta Związku J. K.

Postanowieniem z dnia 2 września 2008 r. (...) Komisja Dyscyplinarna przy (...) (...) (...) P., w składzie: E. K., J. S., T. K. i A. M. po zapoznaniu się z odwołaniem Prezydium Zarządu Głównego (...) oraz postanowieniem (...)Komisji Dyscyplinarnej przy (...) w S. z dnia 18 czerwca 2008 r., uwzględniła odwołanie Prezydium Zarządu Głównego (...) w C. na podstawie Regulaminu Komisji Dyscyplinarnej rozdz. VIII art. 8 pkt 1 d, umorzyła postępowanie odwoławcze i podtrzymała orzeczenie z dnia 3 lutego 2008 r. wydane przez (...) Komisję Dyscyplinarną w P., jako prawomocne i ostateczne.

(...)Komisja Dyscyplinarna na posiedzeniu odbytym w dniu 9 września 2008 r., po zapoznaniu się z zażaleniem złożonym przez S. N. na powyższe postanowienie, postanowiła w trybie pilnym wezwać (...) Komisję Dyscyplinarną w P. o przekazanie całości materiałów, celem rozpoznania zażalenia.

Uchwałą nr(...) (...)Zjazd (...) (...) Związku (...) w C. uchylił postanowienie (...) Komisji Dyscyplinarnej nr (...) z dnia 19 kwietnia 2008 r., uznając, że nie wynika ono z § 36 obowiązującego Statutu (...) oraz narusza rażąco obowiązujące w Związku prawo i zasady współżycia wewnątrz organizacyjnego.

Zarząd (...) - C. o treści powyższej uchwały powiadomił Zarząd (...) w P. i podał, że w związku z tym, prawomocne postanowienie (...)Komisji dyscyplinarnej, działającej przy Zarządzie (...) (...) w P., z dnia 3 lutego 2008 r., dotyczące S. N., podlega wykonaniu. Pismo podpisał Prezydent (...) J. K..

Zastępca Prezydenta Miasta C., na wniosek powoda, jako organ nadzoru nad stowarzyszeniami, pismem z dnia 29 października 2008 r., kierowanym do Prezydenta Zarządu Głównego (...) stwierdził, że nastąpiło naruszenie Statutu i Regulaminu Komisji Dyscyplinarnej, albowiem Zjazd nie posiadał uprawnień do uchylenia orzeczeń i postanowień, jakie zostały wydane w II instancji przez (...) Komisję Dyscyplinarną i udzielił ostrzeżenia, zobowiązując jednocześnie do podjęcia działań, w celu usunięcia stwierdzonych uchybień.

W dniu 26 listopada 2008 r. Zarząd (...)P. podjął uchwałę, kierowaną do Prezesa Oddziału S. A. K., o wykonanie postanowienia pisma Zarządu Głównego. A. K., a następnie cały Zarząd Oddziału P. zostali zawieszono, gdyż nie wykonali pisma Zarządu Głównego.

Postanowieniem z dnia 20 kwietnia 2010 r. Sąd Rejonowy Katowice - Wschód w Katowicach Wydział VIII Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, po rozpoznaniu wniosku Prezydenta Miasta C. przy uczestnictwie (...) Związku (...) w C., S. N., A. C. i P. P. uchylił uchwały nr(...) podjęte przez (...)Zjazd Delegatów (...) Związku (...) w C. z dnia 27 września 2008 r. uznając, że (...)Zjazd (...)nie posiadał uprawnień do rozpoznawania między innymi wniosku Zarządu (...) (...) w C. o uchylenie uchwały nr (...)z dnia 19 kwietnia 2008 r.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 8 marca 2011 r. Sąd Okręgowy w Płocku w sprawie IC 938/10 z powództwa S. N. przeciwko (...) (...) Związku (...) ustalił, że postanowienie z dnia 2 września 2008 r. (...) Komisji Dyscyplinarnej przy Zarządzie (...), dotyczące S. N. jest nieważne i umorzył postanowienie w pozostałej części, wobec cofnięcia przez powoda żądania w przedmiocie przywrócenia członkostwa w Związku.

Powód jest członkiem (...) od 1989 r. W Związku pełnił różne funkcje m.in. był członkiem Zarządu Oddziału S. i członkiem (...)Komisji Dyscyplinarnej P., która to Komisja prowadziła sprawę dotyczącą pożyczki udzielonej przez Zarząd (...) członkom Oddziału C., zakończoną ukaraniem tychże członków. Kara nałożona na członków nie została wykonana, co stanowiło jeden z zarzutów czynionych przez powoda Prezydentowi J. K., w piśmie kierowanym do Prezydenta Miasta C., na które to pismo powoływał się pozwany w pozwie skierowanym przeciwko S. N. do (...) Komisji Dyscyplinarnej przy Zarządzie (...)P..

Prawomocnym wyrokiem z dnia 12 września 2007 r. w sprawie II K 620/06 Sąd Rejonowy w Ciechanowie uniewinnił dwóch członków Związku tj. W. K. i T. W. od zarzutu przywłaszczenia pieniędzy na szkodę (...), którzy byli objęci karą dyscyplinarną Komisji, w której orzekał powód.

W toku postępowania dyscyplinarnego skierowanym przeciwko S. N., powód został pozbawiony funkcji delegata i przestał uczestniczyć w pracach (...) P.. Był wypraszany z zebrań przez prezesa W..

S. N. występował w programie telewizyjnym E. J. i poruszał kwestie dotyczące działalności (...). Czynił publikacje internetowe, w których padało nazwisko J. K.. Pomiędzy stronami toczyło się postępowanie z powództwa J. K. o ochronę dóbr osobistych, zakończone ugodą sądową.

Strony w ramach działalności związkowej, ani na gruncie prywatnym, nie utrzymywały ze sobą kontaktów i nie spotykały się osobiście.

Przed wykluczeniem ze Związku powód miał hodowlę gołębi.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu podkreślił, że w rozpoznawanej sprawie cały spór pomiędzy stronami skupia się wokół kwestii związanych

z działalnością organizacji, co powód potwierdził osobiście w toku rozprawy. Powód zarzucił, że ze strony pozwanego doszło do bezprawnego naruszenia jego dóbr osobistych przez to, że pozwany łamiąc przepisy regulaminu komisji dyscyplinarnej i nie posiadając legitymacji do wystąpienia z pozwem, skierował taki pozew do sądu dyscyplinarnego i wystąpił z pozwem

o ukaranie powoda, nie posiadając ku temu legitymacji.

Materiał dowodowy zebrany w sprawie pozwala stwierdzić, że wymienione działania, na które powołuje się powód, pochodziły od członków Prezydium Zarządu(...), których pozwany reprezentował, z racji zajmowanego przez siebie stanowiska. Działania te spowodowane były negatywną oceną postępowania powoda przez Zarząd Stowarzyszenia, jako sprzecznych ze Statutem i godzących w Związek, podważających wiarygodność władz i Prezydenta Związku.

Pozew dyscyplinarny w swej treści ustosunkowywał się do zarzutów wysuniętych przez powoda. Nie zawierał wniosków, ani zaleceń dla (...)Komisji Dyscyplinarnej.

O pozbawieniu powoda członkostwa ze Związku rozstrzygały komisje dyscyplinarne i uchwała (...)Zjazd (...) (...) Związku (...) z dnia 27 września 2008 r. Okoliczność, że w postępowaniach sądowych uchylono wskazaną uchwałę Zjazdu Delegatów i została stwierdzona nieważność postanowienia z dnia 2 września 2008 r. o wykluczeniu powoda z członkostwa w Związku, nie może być uznane za godzące w dobro osobiste powoda, który został pozwany w postępowaniu dyscyplinarnym, nawet przy przyjęciu, że doszło do błędnej interpretacji postanowień Statutu, co do możliwości wystąpienia z takim pozwem. Postępowanie członka Związku, uznane za naganne wobec członków Zarządu (...), miało być dopiero przedmiotem oceny Komisji Dyscyplinarnej, czyli sądu koleżeńkiego.

Niemniej jednak samo dążenie pozwanego do ukarania powoda za jego działania, w ramach umocowania udzielonego mu przez Zarząd (...), nie stanowi bezprawnego naruszenia jego dóbr osobistych. Takim działaniem nie jest żądanie ukarania członka i przedstawienie własnych opinii, w ramach porządku prawnego. Brak jest także podstaw, aby uznać, że czynności pozwanego, na które powołuje się powód, miały charakter jego dyskryminacji, jako członka, aby szkany wykraczały poza potrzebę oraz cele stowarzyszenia, a tym samym godziły w sferę jego spraw osobistych. Sformułowania użyte w uzasadnieniu pozwu, skierowanego przeciwko S. N., nie wykraczały w swej formie poza niezbędną potrzebę, istotną dla określenia przedstawionych zarzutów i nie naruszały dobra osobiste powoda.

Dowód, że dobro osobiste zostało naruszone lub zagrożone ciąży na osobie poszukującej ochrony prawnej. Zdaniem Sądu, oceny powoda nie poddają się pozytywnej weryfikacji i są przejawem jego osobistego, negatywnego nastawienia wobec pozwanego. Powód uzyskał skuteczną ochronę prawną w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 8 marca 2011 r. w sprawie IC 938/10, ustalającym nieważność postanowienie z dnia 2 września 2008 r. (...)Komisji Dyscyplinarnej przy Zarządzie (...) o wykluczeniu członkostwa. Orzeczenie to spełniło funkcję skierowaną na ochronę członkostwa powoda, znosząc wobec niego skutki bezprawnie podjętej decyzji.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko judykatury, że błędna interpretacja Statutu, odwołań i wnoszenie pod obrady Zjazdu określonych spraw, nie może być uznane za działanie skutkujące odpowiedzialnością z tytułu naruszenia dóbr osobistych. Skoro powód sięgnął skutecznie po ustawowo przewidziane środki prawne, brak jest jakichkolwiek podstaw, aby ponownie na drodze sądowej, poszukiwał dalszej ingerencji władzy sądowniczej w działanie samorządowej organizacji, w sporze dotyczącym zasadności merytorycznych zarzutów względem siebie.

Żądanie powoda stwierdzenia nieważności postanowienia dnia 2 września 2008 r. (...)Komisji Dyscyplinarnej przy Zarządzie (...), przed Sądem Okręgowym w Płocku w sprawie IC 938/10, było skierowane na ochronę jego członkostwa w Związku i zniosło ostatecznie skutki bezprawnie podjętej decyzji.

Mając na względzie powyższe, Sąd Okręgowy oddalił powództwo, jako nieuzasadnione. Nie podejmował rozważań na tle żądania zadośćuczynienia i zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej na cel społeczny, z uwagi na ich bezprzedmiotowość, w świetle zapadłego rozstrzygnięcia.

O kosztach procesu na rzecz pozwanego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zaskarżając go w całości i zarzucając:

- naruszenie przepisów postępowania poprzez niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy,
- naruszenie przepisów postępowania poprzez pominięcie wniosków dowodowych powoda z dokumentów wymienionych w pozwie,

- naruszenie przepisów postępowania poprzez pominięcie wniosków dowodowych powoda z dokumentów i przesłuchań świadków wymienionych w złożonych pismach procesowych,
- naruszenie przepisów procesowych dotyczących spisywania protokołu rozprawy,
- naruszenie art. 365 § 1 k.p.c. poprzez zmianę treści prawomocnych ustaleń sądów wydanych w sprawach związanych z działalnością pozwanego,
- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:
 - art. 415 k.c. w związku z art. 422 k.c. w związku z art. 58 ust 1 Konstytucji RP poprzez niezastosowanie w sprawie,
 - art. 415 k.c. w związku z art. 63 Konstytucji i art. 225 k.p.a. poprzez niezastosowanie w sprawie.
 - art. 24 § 1 k.c. w związku z art. 58 ust. 1 Konstytucji RP poprzez niezastosowanie w sprawie
 - art. 24 § 2 k.c. poprzez niezastosowanie w sprawie z powodu niewzięcia pod uwagę zeznań świadków J. G. i A. K., że działanie pozwanego spowodowało zniszczenie hodowli,
 - art. 24 k.c. w związku z art. 30 Konstytucji RP poprzez niezastosowanie w sprawie w wyniku przyjęcia, że działalność pozwanego nie miała związku z dolegliwościami, jakie były skutkiem wydanych z naruszeniem przepisów stowarzyszenia i Ustawy Prawo o stowarzyszeniach.
 - art. 448 poprzez niezastosowanie w wyniku błędnego przyjęcia, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda uzasadniających zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia w kwocie 5.000 zł i 5.000 zł na cele społeczne.

W następstwie tak sformułowanych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów za pierwszą i drugą instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Nierozpoznanie istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.) oznacza zaniechanie przez sąd zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego. Ocena, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia (orzeczenie SN z 22 kwietnia 1999 roku – OSNP 2001/12/483, z dnia 23 września 1998 roku – OSNC 1999/1/22, z dnia 14 maja 2002 roku LEX nr 55513, z dnia 13 listopada 2002 roku LEX nr 75293, z dnia 12 lutego 2002 roku – OSP z. 3 z 2003 roku poz.36).

Sąd Okręgowy uznał, że „samo dążenie pozwanego do ukarania powoda za jego działania, w ramach umocowania udzielonego mu przez Zarząd Główny, nie stanowi bezprawnego naruszenia jego dóbr osobistych. Takim działaniem nie jest żądanie ukarania członka i przedstawienie własnych opinii, w ramach porządku prawnego”.

Natomiast Sąd ten pominął twierdzenia powoda, że pozwany świadomie przekroczył uprawnienia wynikające ze statutu (...) Związku (...), między innymi poprzez wystosowanie pozwu dyscyplinarnego, podejmowaniu działań ingerujących w niezawisłość komisji dyscyplinarnej, wprowadzenie pod obrady Zjazdu Delegatów wniosku o uchylenie orzeczenia dyscyplinarnego, aby później nadać tej czynności charakter uchwały z odmienną treścią od przegłosowanej.

Sąd Okręgowy nie rozważył okoliczności, że organ nadzoru nad stowarzyszeniami, stwierdził naruszenie Statutu i Regulaminu Komisji Dyscyplinarnej w związku z brakiem uprawnienia Zjazdu (...)do uchylania orzeczeń i postanowień (...)Komisji Dyscyplinarnej wydanych w II instancji i udzielił ostrzeżenia, zobowiązując jednocześnie do podjęcia działań, w celu usunięcia stwierdzonych uchybień. Powód twierdzi, że postępowanie dyscyplinarne wobec powoda „realizowane” było pod dyktando „autora pozwu dyscyplinarnego”.

Podkreślenia wymaga, że ten, kto dopuścił się naruszenia dobra osobistego innej osoby, nie może skutecznie bronić się jedynie tym, że działał nie we własnym imieniu, lecz z ramienia organu osoby prawnej, na przykład organów kontrolnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1972 r. - I PR 352/72 - OSNC 1973/6/115).

Powód miał wobec prawo dowodzenia, że pozwany naruszył jego dobro osobiste w związku z działalnością w (...) Związku (...).

Skarżący trafnie zarzuca, że Sąd I instancji nie wypowiedział się co do znaczącej części zgromadzonego materiału dowodowego a także pominął wnioski dowodowe powoda. W uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia brak jest wyjaśnienia, z jakich przyczyn Sąd Okręgowy uznał, że są to dowody nieistotne dla rozstrzygnięcia. W tej sytuacji nieuprawniona jest ocena Sądu Okręgowego, że brak jest dowodów na to, aby pozwany osobiście we własnym imieniu wypowiadał słowa, które przekraczały granice krytyki powoda.

Apelujący słusznie również zarzuca, że Sąd I instancji pomijając wiele faktów i dowodów, ustala jednocześnie, iż „powód S. N. występował w programie telewizyjnym E. J. i poruszał kwestie dotyczące działalności (...). Czynił publikacje internetowe, w których padało nazwisko J. K.. Pomiędzy stronami toczyło się postępowanie z powództwa J. K. o ochronę dóbr osobistych, zakończone ugodą sądową”. Sąd Okręgowy, na co trafnie zwraca uwagę skarżący, nie wyjaśnił w jakim czasie powód podejmował powyższe działania i jaki ma to związek z przedmiotem postępowania. W części motywacyjnej apelacji skarżący wyjaśnił, że pozew obejmuje zdarzenia i zachowania pozwanego w latach 2007 – 2008, natomiast udział w programie telewizyjnym miał miejsce w 2009 roku.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji winien przede wszystkim dokonać prawidłowych ustaleń faktycznych, a nadto ocenić cały zgromadzony materiał dowodowy zgodnie z kryteriami zawartymi w przepisie art. 233 § 1 k.p.c. Dopiero wówczas możliwa będzie ocena, czy pozwany naruszył dobra osobiste powoda, a nadto, czy pozwany obalił domniemanie bezprawności

Godzi się zauważyć, że powód, jako osoba szukająca ochrony przewidzianej w art. 24 k.c., nie musi wykazywać winy sprawcy naruszenia dobra osobistego, innymi słowy - nie na nim spoczywa ciężar dowodu co do okoliczności wykazujących bezprawność działania pozwanego. Ciężar ten spoczywa na pozwanym, któremu powód zarzuca, że przedsięwziął działania naruszające to dobro, pozwany więc musi wykazać, że był do tego uprawniony.